

Europautvalget

INFORMASJONSPAKKE FRA FAGGRUPPE PÅ EØS/EU

22. APRIL 2021

Det vises til innkalling til møte i Europautvalget, sendt 15. april. Møtet finner sted 22. april, digitalt pga. covid-19. Fra regjeringen stiller utenriksminister Ine Eriksen Søreide og næringsminister Iselin Nybø. Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonal avdeling) har utarbeidet nedenstående bakgrunnsinformasjon knyttet til sakene på dagsordenen.

Næringsministeren vil redegjøre for:

- Status i frihandelsavtaleforhandlingene med Kina
- Status i frihandelsavtaleforhandlingene med Storbritannia

Andre saker på næringsministerens ansvarsområde:

- Prosedyreforordningen
- Desentralisert håndheving av EØS-konkurransereglene
- Felles regler og standarder for classeselskap og inspeksjon av skip

Utenriksministeren vil redegjøre for:

- Øvrige forhandlinger med Storbritannia om det framtidige forholdet
- Norges samarbeid med EU og Norden om håndtering av covid-19
- Norsk deltakelse i EUs programmer 2021–2027

Rettsakter

- Aktuelle rettsakter for møtet i EØS-komiteen 23. april

Næringsministeren vil redegjøre for:

Status i frihandelsavtaleforhandlingene med Kina

Norge startet [forhandlinger om en handelsavtale med Kina](#) i september 2008. Det ble avholdt åtte forhandlingsrunder frem til 2010. Forhandlingene ble så [gjenopptatt i august 2017](#). Den siste [fysiske forhandlingsrunden fant sted i Wuhan i september 2019](#). Etter dette har forhandlingene fortsatt digitalt.

Næringsministeren orienterte om status i forhandlingene i [Stortingets Europautvalg i desember 2020](#). Orienteringen ble unntatt offentlighet og er derfor også unntatt fra referatet. Forhandlingene er også omtalt lite i det offentlige rom. Et unntak er at næringsministeren i oktober 2020 uttalte at [forhandlingene var vanskelige](#), men at de var i sluttfasen. Hun kunne ikke love enighet innen utgangen av 2020, men sa «Vi snakker om måneder heller enn år». Hennes statssekretær Lucie Katrine Sunde-Eidem (V) [sa til Aftenposten 17. april](#) at «Norge ønsker fortsatt å få på plass en frihandelsavtale, men koronapandemien har forsinket arbeidet».

Siste oppdatering om forhandlingene på departementets egne hjemmesider er fra [mai 2020](#). Her beskrives Kina som Norges største handelspartner i Asia, både mht. eksport og import, og som Norges tredje viktigste handelspartner etter EU og USA. Kina utgjør Norges niende største eksportmarked, og regjeringen skriver at en handelsavtale vil bidra til bedre betingelser og mer forutsigbarhet for næringsaktørene, samt øke eksporten til Kina. Samhandelen med Kina utgjorde i 2019 114 milliarder kroner. Dette tilsvarte en økning på 25 prosent sammenlignet med 2018. Norge importerer hovedsakelig mobiltelefoner, tilbehør til mobiltelefoner, TVer, datamaskiner, printere, klær og interiør fra Kina. Norge eksporterer for det meste ulike kjemiske produkter, skipsutstyr, sjømat og kunstgjødsel.

[Ifølge Nettavisen](#) (i oktober 2020) skal Nærings- og fiskeridepartementet ha oppjustert forventningene til hvor mye eksportinntektene kan øke med dersom Norge får på plass en handelsavtale med Kina. Tidligere regnestykker skal ha vist en økning i inntektene fra vareeksport på 29 mrd. kroner over ti år. Nye beregninger, basert på en studie fra svenske Kommerskollegium, skal vise en økning i eksportinntektene på 47-160 mrd. kroner. Næringsministeren uttalte til Nettavisen at det «sier noe om potensialet i handel for verdiskapning». I forhandlingene skal tollsatser på sensitive produkter, handel med tjenester, regelverk for investering og spørsmål knyttet til menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter være blant de vanskeligste spørsmålene.

Vi viser ellers til [informasjonspakken til møtet i desember 2020](#) for mer bakgrunn. Det som er nytt siden den gang, er særlig inngåelsen av en investeringsavtale mellom EU og Kina og ny amerikansk administrasjon. Begge vil kunne påvirke Norges relasjoner til Kina. I tillegg har fokuset på utenlandske investeringer i Norge økt betraktelig, som omtalt nærmere nedenfor.

Investeringsavtale mellom EU og Kina, og betydning for de norske forhandlingene

Investeringsavtalen mellom EU og Kina ble inngått 30. desember 2020 og er på engelsk forkortet til CAI («Comprehensive Agreement on Investment»). Se [Europakommisjonens fakta-ark](#) om avtalen.

«Rarely has an investment agreement received so much bad press so quickly, or even so much press at all», [skrev professor Lauge N. Skovgaard Poulsen](#) ved University College London da avtalen ble kjent. Avtalen er allerede svært kontroversiell, og det knyttes nå spenning til om den i det hele tatt vil bli godkjent i EU. Noen medlemsland har reagert negativt både på *prosess* (overdominans av Tyskland og Frankrike), *negativ signaleffekt* (at avtalen kan undergrave EUs posisjon på menneskerettighetsbrudd i Xinjiang og Hong Kong), og *geopolitisk kontekst* (at avtalen unødig kan provosere ny amerikansk administrasjon i en tid hvor EU nettopp ønsker å

etablere et nytt, dynamisk samarbeid). De største protestene har allikevel kommet fra Europaparlamentet, mht. menneskerettighetsbrudd, men også pga. det som blir sett på som manglende regler mht. etterlevelse av arbeidstakerrettigheter.

Motstanden i Europaparlamentet har økt ytterligere etter at Kina i mars innførte sanksjoner mot enkeltmedlemmer i Europaparlamentet, som motreaksjon på at EU 22. mars innførte [sanksjoner mot fire kinesiske myndighetspersoner over utviklingen i Xinjiang](#). USA, Storbritannia og Canada fulgte umiddelbart etter, og i slutten av mars [sluttet også Norge seg til EUs sanksjoner](#). Mens Kina har slått hardt tilbake mot både EU og Storbritannia, har det foreløpig ikke vært motreaksjoner mot Norge. Spørsmålet blir om, og eventuelt i hvilken grad, Norges tilslutning til EUs sanksjoner, vil påvirke slutfasen av forhandlingene om en handelsavtale med Kina. Og om et eventuelt nei i Europaparlamentet til EUs investeringsavtale med Kina vil påvirke prosessen rundt en handelsavtale med Kina her hjemme?

Ifølge Europakommisjonens fakta-ark vil avtalen mellom EU og Kina bidra til økt markedsadgang for europeiske investorer i Kina, og dermed bøte på noe av gjensidighetsutfordringen EU har slitt med (at Kina har hatt bedre adgang til EU mht. investeringer enn EU til Kina). Kommisjonen mener avtalen også adresserer utfordringer knyttet til statseide selskaper (statsstøtte) og subsidier, og at avtalen innfører viktige forpliktelser mht. godkjenning og etterlevelse av ILOs kjernekonvensjoner. På det siste er mange i Europaparlamentet uenig.

Artikkelen fra professor Poulson er litt [mer nyansert og noe mer kritisk](#) til hvor mye nytt avtalen faktisk innfører. Ja, noe mer markedsadgang er oppnådd for EU i Kina, men mye av dette representerer eksisterende eller varslede regelendringer, ifølge Poulson. Samtidig utelukker han ikke at forhandlingene *har* økt tempoet i regelendringene i Kina, og at disse nå gjøres bindende overfor EU, kanskje er like viktig som markedsadgang på mange nye områder. Poulson tror ikke avtalen vil endre Kinas ståsted på menneskerettigheter, men er skeptisk til om noen investeringsavtale gjør dette (noe sted). Samtidig skal Kina ha gått med på nøytral og åpen gjennomgang av arbeidslivbrudd, noe som er nytt, og som kan bli viktig, og en mulig modell for andre lignende avtaler.

EU og Kina har forhandlet om investeringsavtalen i syv år, gjennom 35 forhandlingsrunder. I den perioden har forholdet mellom de to endret seg betraktelig. EU har hatt et strategisk partnerskap med Kina siden 2014. Samarbeid innenfor det multilaterale (Paris/klima, WTO/handel) har stått sentralt. Innenfor WTO har EU og Kina for eksempel samarbeidet om å sikre et fungerende ankeorgan, mot President Trumps forsøk på å bryte dette ned. Samtidig har EU vært meget kritisk til manglende kinesisk etterlevelse av felles WTO-forpliktelser, særlig mht. statseide selskaper (statsstøtte og subsidier). Mht. investeringer, har EU vært svært kritisk til manglende markedsadgang for europeiske investorer i Kina, og særlig til mangelen på gjensidighet i forholdet (det europeiske markedet er til sammenligning meget åpent). I tillegg har EU blitt svært kritisk til kinesiske investeringer i kritisk infrastruktur i Europa, jf. Huawei-saken. EU har forsøkt å svare på denne utfordringen ved å innføre mer koordinert screening av utenlandske investeringer. Det har også vært en frykt i Brussel at Kina kan splitte EU internt ved å investere i noen land (gjennom Belt and Road Initiative for eksempel) og på den måten utøve uforholdsmessig mye innflytelse i disse, noe som kan undergrave en felles EU-politikk overfor Kina. Alt i alt, har utviklingen kulminert i at EU, i 2019, for første gang erklærte Kina som økonomisk konkurrent og systemisk rival, i tillegg til internasjonal partner, og nå [utarbeider en egen strategi for Asia- og Stillehavsregionen \(«EU-Indo Pacific Strategy»\)](#) for å motvirke Kinas økende innflytelse i regionen.

Økt fokus på utenlandske investeringer i Norge

Også i Norge har fokuset på utenlandske investeringer økt, jf. både diskusjonene rundt utbyggingen av 5G-nettet og nå sist saken om Bergen Engines. Man har også fått både [ny sikkerhetslov](#) og [ny sanksjonslov](#). NUPI-direktør Ulf Sverdrup viser i en artikkel fra februar 2020

til at [kinesisk næringsvirksomhet i Norge nå er blitt en del av den sikkerhetspolitiske debattsfæren](#). Han mener dette har utviklet seg fra en situasjon hvor det i liten grad var debatt, og hvor kritiske røster i hovedsak angikk bekymringer om arbeidsmiljøutfordringer, eller hvor debatten var relativt positiv og drevet frem av gode erfaringer blant enkelte norske selskaper som var kjøpt opp av kinesiske partnere. Endringen skyldes ikke nødvendigvis bare hendelser knyttet til eksisterende kinesisk aktivitet i Norge, men bredere globale og regionale trender. Holdningen til kinesiske investeringer har hardnet betraktelig internasjonalt, ikke minst i USA, men også i Europa, tydeliggjort både av uttalelser fra EU sentralt, enkelte EU-land og [NATO](#).

Siden denne artikkelen ble publisert, har fokuset på utenlandske investeringer økt ytterligere i Norge. I en [kronikk for Dagens Næringsliv 7. april i år](#) skriver allikevel NUPI-forskerne Hans Jørgen Gåsemyr og Hege Medin at «*Vi tror bedre informasjonsverktøy er nødvendig for å sikre at næringslivsaktører, myndigheter og folk flest vil fortsette å ønske mange utenlandske investeringer velkommen*». De viser til sin [forskning om balansegangen mellom økonomiske gevinster og sikkerhetshensyn](#) ved investeringer hvor de har sondert med alle nasjonale kilder som de opplever som særlig relevante og finner at tilgjengelig informasjon om utenlandsk eierskap har noen klare begrensninger. De mener det trengs flere grep enn dem Justis- og beredskapsministeren pekte på i sin redegjørelse om Bergen Engines-saken i Stortinget før påske. De mener også at statistikken til Statistisk Sentralbyrå (SSB), til tross for store forbedringer siden 2017, fremdeles har mangler. Det publiseres ikke informasjon som viser ulike investorlands eierinteresser i bestemte næringer, og statistikkene for eierskap i fast eiendom er lite dekkende. SSBs data vil dessuten alltid være anonymisert når de publiseres eller gis til aktører utenfor byrået, ifølge NUPI-forskerne. Deres opplevelse er at det blir registrert mye eierskapsinformasjon i Norge, men at den i liten grad blir systematisert på måter som gir oversikt over reelle og identifiserbare eierinteresser. Det kreves derfor «*detektivarbeid å finne ut om de registrerte eierne er norske eller utenlandske og om det står andre og større aktører bak*». De mener det trengs bedre oversikt enn det Stortingets vedtak om å opprette et nytt register over reelle rettighetshavere vil kunne gi. De stiller også spørsmål ved om Norge bør la seg inspirere av Europakommisjonens nye eierskapsdatabase over utenlandskontrollerte foretak, som er etablert i forbindelse med EUs nye screeningmekanisme over utenlandske investeringer. Da screeningmekanismen var til behandling i EU i 2018, skrev NUPI-direktør Ulf Sverdrup at [Norge burde koble seg til EUs nye investeringsregime for å håndtere spørsmål knyttet til utenlandske investeringer](#), til tross for at den er en del av EUs handelspolitikk og dermed ikke EØS-relevant.

Det blir interessant å se i hvilken grad investeringer vil bli dekket i forhandlingene som nå er i slutfasen med Kina, både mht. markedsadgang og denne type kontrollmekanismer. Utgangspunktet til NUPI-forskerne er at utenlandske investeringer bringer mye godt med seg, og er viktig for en åpen økonomi som den norske. Det kan heller ikke diskrimineres på bakgrunn av nasjonalitet. Samtidig konkluderer de med at det trengs verktøy som gir bedre oversikt og innsikt. Også NUPI-leder Ulf Sverdrup advarer i en [kronikk 11. april](#) mot såkalt frakobling («*decoupling*») fra internasjonale verdikjeder og fra den kinesiske økonomien spesielt, men understreker behovet for å sikre en god balanse, «*der man både høster gevinstene ved en relativt åpen økonomi, samtidig som man kan sikre legitime sikkerhetsinteresser og legitime miljø- og politiske interesser*».

Liv Signe Naversete sendte 19. april skriftlig spørsmål til regjeringen om «*styresmaktene i Norge [har] oversyn over investeringar, oppkjøp og andre transaksjonar frå ikkje-allierte land som på kort eller lang sikt kan gje oss sikkerheitsutfordringar, og dersom svaret er nei, vil regjeringa ta initiativ til at eit slikt arbeid vert gjort?*». Hun viser til oppslag i A-Magasinet 16. april, hvor Aftenposten presenterer en oversikt over kinesiske oppkjøp og samarbeid i Norge de siste tiårene. Naversete [sier til Aftenposten 17. april](#) at Norge bør ha et system for å registrere utenlandske oppkjøp for å få bedre oversikt over hvilke investeringer som utgjør en sikkerhetsrisiko. A-Magasinet viser til at PST i dag ikke har mandat til å lage en slik oversikt. Statssekretær Thor Kleppen Sættem (H) i Justis- og beredskapsdepartementet sier i til Aftenposten at han deler PSTs

bekymring og at regjeringen nå jobber systematisk med å skaffe bedre oversikt over utenlandske investeringer. I en epost til Aftenposten skriver Sættem at SSB skal vurdere hvordan de kan utarbeide mer relevant statistikk. Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) skal også publisere en oversikt over utenlandsk eierskap i ulike sektorer i sin årlige risikorapport, og skal, sammen med Statens kartverk, utrede hvordan man kan sikre best mulig oversikt over utenlandsk eierskap i eiendom. I [høringen om Bergen Engines-saken i Stortinget 19. april](#) presenterte regjeringen også behovet for en mer helhetlig screeningmekanisme av utenlandske investeringer.

Ny amerikansk administrasjon

Den første samtalen mellom President Biden og President Xi viste [ikke tegn til umiddelbar endring i USAs handelspolitikk overfor Kina](#). President Biden snakket om å bevare «*a free and open Indo-Pacific*», en prioritet under President Trump, og var meget tydelig i sin kritikk av menneskerettighetsbrudd i Hong Kong og Xinjiang. Straffetollen som ble introdusert mot Kina under President Trump forblir foreløpig uendret, og den nye amerikanske administrasjonen skal evaluere første-fase-handelsavtalen som President Trump inngikk med Kina i januar 2020. Samtidig fremmet President Biden i samtalen «*practical, results-oriented engagements when it advances the interests of the American people and those of our allies*». Dette tyder på at Biden-administrasjonen, i motsetning til sin forgjenger, ønsker å jobbe *med* sine allierte i en eventuell konfrontasjon av Kinas økonomiske modell. Det kan selvsagt også føre til økt press fra amerikansk side mot partnere, som Norge og EU, i deres respektive relasjoner til Kina.

President Xi [advarte under det digitale World Economic Forum, USA og EU](#) i januar mot å alliere seg mot Kina. Xi uttalte at et hvert forsøk på å fryse ut Kina risikerer å skape en ny kald krig: «*Repeatedly, history and the reality reminded us that, if we walk down the path of confrontation – be it a cold war, a hot war, a trade war or a tech war – all countries are going to suffer in terms of their interests and their people’s well-being*». Merkel [ga under det samme forumet sin støtte til Xi](#) og avviste krav om at Europa må velge mellom USA og Kina: «*I would very much wish to avoid the building of blocs*». Merkel brukte anledningen til å understreke hvor fornøyd hun var med investeringsavtalen mellom EU og Kina. Med EUs nye avtale, og ikke minst sin nye handelsstrategi, hvor betydningen av strategisk autonomi blir vektlagt mer enn før, blir det spennende å se hvordan EU vil navigere i krysspisset mellom USA og Kina. Det samme kan kanskje sies om Norge når man nå ønsker å ferdigstille forhandlinger med Kina om en handelsavtale. Hvor viktig blir utviklingen i EU og prosessen rundt CAI, og ikke minst amerikanske press om å følge en felles tøff linje mot Kina?

Dette skjer i en tid hvor det kan virke som om EU og Storbritannia særlig begge kjemper om President Bidens gunst, og nesten over-posisjonere seg overfor den nye administrasjonen i Washington. Med et Storbritannia som nå skal vise muskler som selvstendig handelsnasjon (jf. «*Global Britain*»), ser man særlig posisjonering mht. handel og for eksempel Kina. Det britiske parlamentet vedtok nylig sterk kritikk av Kinas behandling av uigurene som del av en ny handelslov, men et endringsforslag om at Kina har begått folkemord ble nedstemt ([etter regjeringens ønske](#)). Det britiske parlamentet vedtok istedenfor en plan om å gi komiteer i parlamentet retten til å [avvise en handelsavtale dersom man anser at handelspartneren har begått folkemord](#). Vedtaket ble sett på som et kompromiss, etter at et forslag om å opprette et juridisk panel i parlamentet for å fastslå om et land har begått folkemord, ble avvist. Det britiske parlamentet gikk derfor ikke like langt som det amerikanske utenriksdepartementet, som har erklært behandlingen av uigurene [som folkemord](#). Det fremstilles allikevel fra London som om Storbritannia, med sin nye selvstendige handels-, sikkerhets- og utenrikspolitikk vil kunne ligge tettere opp mot amerikanske posisjoner enn EU, og derfor vil kunne være en lettere/bedre partner for Biden-administrasjonen overfor Kina. EU på sin side er tydelig på at de ønsker et svært tett samarbeid med Biden-administrasjonen om handel, teknologi og sikkerhet, og at investeringsavtalen ikke er til hinder for dette.

Status i frihandelsavtaleforhandlingene med Storbritannia

Norge (og de andre EØS EFTA-landene) er i [sluttfasen av forhandlingene med Storbritannia om en handelsavtale](#). I sin [redegjørelse i Stortinget 8. april](#) sa utenriksministeren at «Frihandelsforhandlingene er nå i en intens og krevende fase, og vi arbeider for fullt med å ferdigstille avtalen så snart som mulig. Det er viktig for norsk næringsliv at frihandelsavtalen trer i kraft så fort som mulig slik at vi kan opprettholde, og på noen områder øke, våre markedsandeler i ett av våre viktigste eksportmarkeder.»

Under [debatten](#) fikk utenriksministeren flere spørsmål om balansegangen mellom Norges offensive interesser på markedsadgang for fisk og de defensive interessene på markedsadgang for landbruksvarer. I redegjørelsen 8. april hadde utenriksministeren sagt at Norge ønsker en løsning som medfører lavere toll for viktige sjømatprodukter samtidig som norske landbruksinteresser skal ivaretas. I debatten sa hun at «vi i denne avtalen har mange hensyn å balansere». Hun understreket at det var viktig å se på det som en helhetlig avtale som faktisk handler om betydelig mer enn fisk og landbruk: «Det er det som får mest oppmerksomhet, men for oss er det viktig å sikre næringslivet bredt, og nettopp derfor bruker vi tid og ressurser på disse forhandlingene».

Ifølge [Nationen](#) skal det være uenighet innad i regjeringen om spørsmålet knyttet til markedsadgang for fisk og landbruk i forhandlingene med britene. Kilder tett på forhandlingene skal hevde at KrF står steilt mot Høyre og delvis Venstre som ønsker å komme britene i møte med større importkvoter på landbruksprodukter utenom tollvernet. Målet har vært å gi norsk sjømatprodusenter lavere importtoll inn i det britiske sjømatmarkedet. KrF skal forsøke å unngå et forhandlingsresultat der landbruksinteressene må vike til fordel for fiskeri- og sjømatinteresser.

En annen sak som har dukket opp i mediene siden debatten i salen 13. april, og som er høyst relevant for handelsforhandlingene med Storbritannia, er saken om at [elbiler som produseres i Storbritannia eller EU med norske batterier vil kunne bli pålagt en tollsats på 10 %](#) når de eksporteres mellom de to (EU og Storbritannia), under opprinnelsesreglene i den nye handelsavtalen dem imellom. Grunnen er at Norge blir som tredjeland å regne under avtalen til tross for at vi er fullintegrert i det indre marked. Dette vil kunne konkurranseutsette norsk industri negativt vis-a-vis konkurrenter i EU og Storbritannia. Regjeringen skal ifølge [Dagens Næringsliv](#) nå sette alle kluter til og bruke alle kanaler inn mot både EU og Storbritannia for å få de til å endre avtalen, men utenriksministeren sier at «vi må være forberedt på at dette blir krevende». Grunnen til at det er vanskelig er nettopp at løsningen må finnes mellom EU og Storbritannia. Utenriksministeren sier til Dagens Næringsliv at det ville vært enklere om dette var et EU-spørsmål siden EØS-avtalen og det indre marked da ville «gitt oss tilgang og et sted å løse disse spørsmålene». Regjeringen mener den ufordelaktige konsekvensen som avtalen mellom EU og Storbritannia gir den norske batteriindustrien, bryter med både ånden og intensjonen i EØS-avtalen. Utenriksministeren sa at «vi er en del av det samme markedet som EU-siden. Selv om de har inngått en avtale med Storbritannia, som nå er tredjeland, så mener vi at vi er i en annen situasjon, fordi vi er en del av det indre marked.»

Svein Roald Hansen (Ap) stilte 23. februar et [skriftlig spørsmål til regjeringen om hva dette betyr for norsk eksport av for eksempel bildeler til bilproduksjon i Storbritannia](#). Regjeringen skrev i sitt svar at Storbritannia med sin uttreden av EU også har fratrukket opprinnelseskonvensjonen, som sikrer like opprinnelsesregler hos avtalepartene. Like opprinnelsesregler er en forutsetning for kumulasjon og dermed mulighet for tollreduksjon eller nulltoll for en vare som består av innsats med opprinnelse fra et annet land enn de som er med i frihandelsavtalen. Avtalen mellom EU og Storbritannia sikrer bare kumulasjon mellom Storbritannia og EU27. Det betyr at f.eks. norske (eller sveitsiske, japanske eller tyrkiske) innsatsvarer vil bli regnet for å ha sin opprinnelse i tredjeland. Materialer fra tredjeland tillates kun brukt (for å oppnå tollfrihet mellom Storbritannia og EU) dersom verdien av materialene ikke overstiger visse prosentgrenser. Finansministeren skrev videre at regjeringen er «opptatt av at opprinnelsesreglene skal sikre så gode rammevilkår

for norsk næringsliv som mulig. Det pågår for tiden forhandlinger med Storbritannia med sikte på å få til best mulig løsninger for Norge.»

Svein Roald Hansen fulgte opp i [europautvalgsmøtet 10. mars](#) med et spørsmål om Norge vil oppnå det samme opprinnelsesregelverket som EU i sin avtale med Storbritannia, «altså at norske bildeler kan regnes som britiske», og om det da bare vil gjelde eksport til Norge, eller også vil gjelde britenes eksport av biler til Europa?

For annen bakgrunn om status i forhandlingene med Storbritannia viser vi til den nylige infopakken til debatten 13. april, som ble oversendt Europautvalget fredag 9. april, og som gjengis i sin helhet her:

Bakgrunn fra infopakken til debatten

Forhandlingene er også [redegjort for i de siste europautvalgsmøtene](#), og Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon har dekket saken i en rekke [informasjonspakker til disse møtene](#) og til [forrige EU/EØS-debatt \(november 2020\)](#), men oppsummerer kort her:

Hvilke avtaler har Norge allerede inngått med Storbritannia?

- **En skilsmisseavtale:** EØS EFTA-landene inngikk i desember 2018 en [skilsmisseavtale med Storbritannia](#). Den trådte i kraft da Storbritannia gikk ut av EU og EØS 31. januar 2020. En overgangsordning gjaldt ut året 2020. Storbritannia fungerte i denne perioden i praksis som EØS-medlem.
- **En midlertidig handelsavtale:** For å sikre en bro mellom utgangen av overgangsordningen (1. januar 2021) og en fremtidig handelsavtale, annonserte regjeringen i oktober 2020 at Norge og Storbritannia var blitt enige om en overgangsavtale. Denne ble [signert i London 8. desember](#) og omfatter også Island. Liechtenstein er omfattet av en avtale allerede inngått mellom Sveits og Storbritannia. Den midlertidige avtalen sikrer tollfrihet på industrivarer (som i EØS-avtalen), men siden Storbritannia har gått ut av det felles regelverket i det indre marked, [sikrer ikke avtalen nødvendigvis kontrollfrihet på grensen](#).
- **Bilaterale avtaler:** Norge har parallelt med forhandlingene om en handelsavtale, inngått foreløpige bilaterale avtaler med Storbritannia på trygd (desember 2020), fullbyrdelse av dommer i sivile saker (oktober 2020), fiskeriforvaltning (september 2020) og luft- og veitransport (mars 2020). Les mer om disse i [informasjonspakken til Europautvalget 10. desember 2020](#) og til [møtet i Europautvalget 10. mars](#).
- **Fiskeriforvaltning for 2021:** Norge, EU og Storbritannia inngikk i mars 2021 også en avtale om felles forvaltning av fiskebestandene i Nordsjøen for 2021. *Forhandlinger med Storbritannia om avtale om soneadgang og kvotebytte for 2021 pågår fremdeles.* Uavhengig av forhandlingene har EU ensidig gitt seg selv en torskekvote i fiskevernsonen ved Svalbard. Utenriksministeren omtalte dette som «uakseptabelt» i sin redegjørelse 8. april, siden det bare er Norge som kan regulere og tildele kvoter i fiskevernsonen. For mer informasjon se [infopakken til møtet i Europautvalget 10. mars 2021](#).

Forhandlinger om en fremtidig avtale – markedsadgang for varer og tjenester

Norge og de andre EØS EFTA-landene startet forhandlingene med Storbritannia om en fremtidig handelsavtale da landet formelt gikk ut av EU og EØS i januar 2020. Forhandlingene hadde som målsetning å ivareta mest mulig av det økonomiske samarbeidet med Storbritannia (fra EØS), og at norsk næringsliv skulle få minst like gode betingelser i samhandelen med Storbritannia som EU. Samtidig understreket utenriksministeren i Stortinget 8. april at Norge på noen områder har andre interesser enn EU og Storbritannia. Som eksempler nevnte hun norske ønsker om mer omfattende forpliktelser innenfor maritim transport, gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner og telekommunikasjon enn det EU og Storbritannia er blitt enige om.

Regjeringen skrev allerede i 2016 at «Det er i Norges interesse å opprettholde tollfrihet for industrivarer og forbedre markedsadgang for sjømat som ikke har tollfrihet i dag». I de [norske målene for forhandlingene](#) som ble presentert i juli 2020, understreket regjeringen at Norge blant annet ønsker full frihandel for sjømat, altså en forbedring av dagens EØS-regime. Regjeringen ønsket også å forhandle basert på dagens handel med landbruksvarer og beskyttelse av sensitive norske landbruksvarer, og samtidig å sikre bedre markedstilgang for enkelte landbruksvarer. I redegjørelsen 8. april sa utenriksministeren at Norge ønsker en løsning som medfører lavere toll for viktige sjømatprodukter samtidig som norske landbruksinteresser skal ivaretas. Markedsadgang for fisk og landbruksvarer har også vært tema i flere av europautvalgsmøtene – se også [informasjonspakken til europautvalgsmøtet i mars](#). Til sammenligning inkluderer handelsavtalen mellom EU og Storbritannia nulltoll både på sjømat og landbruksvarer.

Til tross for de ambisiøse målene om videreføring av dagens regime og sikring av bedre markedsadgang for enkelte produkter, har næringsministeren advart om at norske bedrifter må være forberedt på at betingelsene for handelen ikke vil bli like gode som i dag og at en avtale ikke vil kunne erstatte EØS-avtalen.

Tjenester vil være en annen utfordring. De er ikke inkludert i den midlertidige handelsavtalen og skaper utfordring i forhandlingene om en fremtidig avtale. I sin redegjørelse til Stortinget 17. november 2020 sa utenriksminister Ine Eriksen Søreide at «fordi Storbritannia ikke lenger ønsker å være del av regelverket for det indre marked slik vi er gjennom EØS, vil handelen med Storbritannia, ikke minst på tjenesteområdet samt den frie bevegelse av personer, nødvendigvis møte flere hindringer enn i dag». Utenriksministeren har tidligere uttalt at [tjenestehandel er et vanskelig tema for britene](#), og at dette nettopp skyldes at tjenester er tett forbundet med den frie flyten av arbeidskraft på tvers av landegrensene i EU. Avtalen mellom EU og Storbritannia viser det samme. I regjeringens mål fra juli 2020 er allikevel ambisjonen å videreføre dagens handel med tjenester (EØS) i så stor grad som mulig, særlig innenfor skipsfart, telekommunikasjon, ingeniørvirksomhet, finans og forsikring. Det knytter seg derfor spenning til om Norge og EØS EFTA-landene oppnår noe mer enn det EU og Storbritannia har inngått i sin avtale, særlig på områder som utenriksministeren nevnte spesielt i sin redegjørelse 8. april, som maritim transport og telekommunikasjon.

Like konkurransevilkår

Markedsadgang for varer og tjenester er én ting. På dette området er forhandlingene med Storbritannia kanskje ikke helt ulike andre handelsforhandlinger, selv om utgangspunktet er omvendt enn hva som er vanlig, nemlig at man forhandler seg bort fra et fullintegret markedsforhold, heller enn mot et mer integrert forhold.

Noe annet er hva som skjer i forhold til de standarder og reguleringer som Storbritannia, EU og EØS EFTA-landene har hatt felles i det indre marked (EØS). Når Storbritannia nå har gått ut av det indre marked, betyr det at alle varer som skal eksporteres til EU, og normalt til EØS EFTA-landene, vil måtte bevise at de oppfyller standardkravene i det indre marked. Dette gjelder blant annet landbruksvarer, fisk og kjemikalier siden Storbritannia har gått ut både av veterinær- og kjemikalregelverket i EØS. Som med tolldeklarasjon, er det knyttet administrative kostnader til dette, men disse er ofte mer omfattende og tidkrevende. Det er for eksempel krav om helsesertifikat fra veterinærer ved eksport av visse landbruksvarer. Det kan også medføre fysisk kontroll av varer ved grensen. Dette har allerede medført forsinkelser i handelen mellom EU og Storbritannia. En rekke nyhetssaker viser til [utfordringer for britiske eksportører](#), særlig innenfor landbruks- og fiskeeksport. Noe av dette kan være startvansker, men mye [ligger implisitt i det å gå ut av et marked med felles regler](#). Ifølge E24 har den norske [eksporten til Storbritannia siden 1. januar gått bedre enn fryktet](#). Noe av dette kan være knyttet til at britene ennå ikke har innført et grensekontrollregime. Så langt har også eksport av fisk gått noe ned til Storbritannia, kanskje fordi britisk eksport har slitt til EU og heller fått avkastning nasjonalt. Det er nok derfor litt tidlig å

vurdere de langsiktige effektene for norsk eksport til Storbritannia. Disse vil også avhenge av utfallet av de pågående forhandlingene mellom EØS EFTA-landene og Storbritannia.

Handels- og samarbeidsavtalen mellom EU og Storbritannia går lenger enn en vanlig handelsavtale på det som kalles «*level playing field*», eller like konkurransevilkår, og de strukturene og tiltakene man har for å sikre dette. Dette er knyttet nettopp til at Storbritannia har gått ut av det indre marked. Forhandlingene mellom EU og Storbritannia dreide seg derfor om i hvilken grad Storbritannia kan ha andre standarder enn EU. For Storbritannia var det viktig å ha full kontroll over egen lovgivning og egne standardregimer, mens det for EU var viktig å ikke inngå en avtale som kunne undergrave det indre marked. I avtalen endte man opp med at Storbritannia kan vedta sine egne lover, men ikke kan gjøre dette på en måte som skaper ulike konkurransevilkår eller undergraver det indre marked. I så tilfelle kan EU komme med ensidige mottiltak. Det samme gjelder den andre veien. Det gjenstår å se *hvor* grensen går for å reagere og *hva* eventuelt mottiltakene kan og vil være. Så kan det bare spekuleres i på hvilke lovområder Storbritannia kan forventes å divergere først og mest, og hvor stort handlingsrommet vil være.

Det blir nå et viktig spørsmål om Norge og de andre EØS EFTA-landene vil følge etter og forhandle samme type regler med Storbritannia som EU har gjort, inkludert ensidige mottiltak dersom man skulle oppleve at Storbritannia undergraver konkurransevilkårene i det indre marked? Vil man vektlegge integriteten i det indre marked (EØS) like mye som EU har gjort i sine forhandlinger, og med det gå lenger enn hva som er vanlig i en mer tradisjonell EFTA-handelsavtale? Og vil Storbritannia godta dette med en mye mindre partner som EØS EFTA?

Og hva vil eventuelt institusjonene for dette være? Vil EØS EFTA-landene og Storbritannia spille den komitestrukturen og den tvisteløsningsmekanismen som er inkludert i avtalen mellom EU og Storbritannia? Og hva gjør EØS EFTA dersom EU skulle innføre mottiltak mot Storbritannia over brudd på like konkurransevilkår? Følger man etter, for å bevare integriteten i det felles markedet med EU (EØS)?

Vanligvis har ikke EFTAs eller de norske handelsavtalene denne typen vilkår eller virkemidler. EFTA-avtalene har vanligvis én felleskomite som evaluerer avtalen med jevne mellomrom. Her tas eventuelle konflikter opp. Man har ikke samme tvisteløsningsmekanisme som er avtalt mellom EU og Storbritannia, og heller ikke samme mulighet for ensidige mottiltak. Det knytter seg derfor en viss spenning til om EØS EFTA-landene i forhandlingene med Storbritannia vil legge seg på linje med en mer tradisjonell EFTA-handelsavtale, eller på linje med avtalen mellom EU og Storbritannia?

Til slutt, avtalen mellom EU og Storbritannia inkluderer også en parlamentarisk dimensjon og en interparlamentarisk komite mellom det britiske parlamentet og Europaparlamentet. Vil EØS EFTA legge seg på samme linje? EFTA har til nå ikke hatt en interparlamentarisk komite i sine frihandsavtaler. Og hvilke konsekvenser vil dette få for Stortingets involvering og oppfølging av avtalen med Storbritannia?

Handelsavtale mellom EU og Storbritannia

Storbritannia og EU inngikk 24. desember 2020 en handels- og samarbeidsavtale (*Trade and Cooperation Agreement*, forkortet *TCA*). Den trådte midlertidig i kraft 1. januar 2021, men avventer endelig godkjenning av Europaparlamentet. Behandlingen i Europaparlamentet har vært utsatt flere ganger, sist etter at Storbritannia i begynnelsen av mars offentliggjorde at de ensidig vurderte å utsette grensekontrollregimet mellom England/Wales/Skottland og Nord-Irland. For EU er et slikt regime viktig siden Nord-Irland fremdeles er underlagt visse regler i EUs indre marked under en egen protokoll i skilsmisseavtalen mellom EU og Storbritannia. Etter denne avtalen skulle et slikt grensekontrollregime være innført fra 1. april, for å sikre at varer som eksporteres til Nord-Irland oppfyller kravene i det indre marked. Britene ønsker nå å utsette dette regimet, som blant annet innebærer ny infrastruktur for grensekontroll ved havner i Nord-Irland.

Den nord-irske landbruksministeren (DUP) har også stoppet arbeidet med å etablere permanente kontrollstasjoner i havnene. EU mener utviklingen bryter med Storbritannias internasjonale forpliktelser og har [satt i gang en traktatbruddsak](#). Europaparlamentet bestemte seg for å [utsette behandlingen av handels- og samarbeidsavtalen](#), og truet også med å ikke godkjenne avtalen dersom Storbritannia gjennomfører sine planer. Allikevel har [Europaparlamentspresidenten nå varslet mulig behandling og godkjenning av avtalen under plenumsesjonen i slutten av april](#). Utenrikskomiteen og den internasjonale handelskomiteen stemte for avtalen 15. april.

Storbritannia går med [den nye avtalen](#) ut både av EUs tollunion og EUs indre marked. De er dermed i lik situasjon som Norge mht. tollunion (utenfor), men i ulik situasjon fra Norge mht. det indre marked (utenfor istedenfor innenfor). Europakommisjonen har publisert et [fakta-ark om avtalen](#). I [informasjonspakken til europautvalgsmøtet i februar](#) og [mars](#) beskrev vi også noen vesensforskjeller mellom det samarbeidet Storbritannia hadde før (EU/EØS), og som det får nå (handelsavtale). Vi viser til disse for mer informasjon, blant annet om den situasjonen Storbritannia nå møter ved å gå ut av det indre marked (et nytt grensekontrollregime), nytt regelverk knyttet til opprinnelsesregler, og eventuelt ulike konkurransevilkår.

Andre saker på næringsministerens ansvarsområde:

Disse sakene står ikke på dagsorden. Faggruppa for EU/EØS-informasjon har allikevel valgt å ta med en oppdatering i de tre sakene, til orientering for Europautvalget, siden rettsaktene har vært utestående i lang tid og det har vært uenighet mellom Norge og EU om tilpasninger og tolkning. Regjeringen har tidligere informert om rettsaktene ved flere anledninger i Europautvalget, men det er ennå ikke kommet til noen konklusjon mht. innlemmelse i EØS-avtalen.

Prosedyreforordningen

I forkant av Europautvalgsmøtet 14. mars 2019, meldte regjeringen at næringsminister Torbjørn Røe Isaksen ville orientere om den såkalte prosedyreforordningen for statsstøtte, men varslet noen dager senere at saken ble trukket. Isaksen sa på møtet at dette skyldtes at «*vi trenger litt mer tid på den, til å jobbe gjennom den*».

Prosedyreforordningen for statsstøtte handler om håndheving av statsstøttereglene. En endring av den opprinnelige forordningen fra 1999 ble vedtatt i EU i 2013 ([Rådsforordning 734/2013](#)), og ble i 2015 erstattet av en ny kodifisert forordning ([Rådsforordning 2015/1589](#)). Verken endringene fra 2013 eller den nye forordningen fra 2015 er tatt inn i EØS-avtalen. Hovedformålet med den nye prosedyreforordningen er å bidra til en mer effektiv håndhevelse av statsstøtteregelverket i EU/EØS, for på den måten å bidra til å avdekke og forhindre ulovlig støtte. Det legges opp til at oppmerksomheten rettes mot de sakene som har størst konkurransemessig betydning.

Den nye forordningen utvider Europakommisjonens kompetanse til å ilegge bøter og tvangsmulkt. Ved en eventuell innlemmelse av den nye forordningen vil - ut fra hensynet til homogenitet i EU/EØS-området - EFTAs overvåkningsorgan ESAs kompetanse bli utvidet tilsvarende Kommisjonens kompetanse.

Etter 1999-forordningen har ESA kun hatt adgang til å be om informasjon fra det medlemslandet som er part i saken. En innlemmelse av endringsforordningen gir imidlertid ESA rett til å kreve opplysninger direkte fra private rettssubjekter i det enkelte medlemsland, og overvåkningsorganet vil også få myndighet til å ilegge bedrifter bøter og tvangsmulkt ved brudd på forordningens informasjonsplikt. [Regjeringens EØS-notat omtaler forholdet til Grunnloven](#), og viser til uttalelsen fra Justisdepartementets lovavdeling i 2014 om at [myndighetsoverføringen under forordningen er å anse som «mer enn lite inngripende»](#), slik at Stortingets samtykke må innhentes etter prosedyren i Grl. § 115. Lovavdelingen viser til at saken gjelder håndheving av et sentralt, sektorovergripende regelverk i det indre marked.

[Sist gang Europautvalget ble informert om prosedyreforordningen var 1. februar 2017](#). Daværende EU/EØS-minister Frank Bakke Jensen informerte da om at: «Norge valgte å fremme forslag overfor EU om en tilpasningstekst til forordningen, slik at den formelle bøteleggingskompetansen i statsstøttesaker legges til et nasjonalt organ istedenfor ESA. De øvrige EFTA-landene sluttet seg til dette forslaget. EU besluttet i desember 2016 å avvise den foreslåtte tilpasningsteksten. EU viser til at håndhevelsen av statsstøttereguleringen i henhold til EØS-avtalen er lagt til kommisjonen og ESA eksklusivt, og at avtalen ikke gir nasjonale myndigheter noen håndhevingskompetanse på statsstøtteområdet. I lys av tilbakemeldingen fra EU vil regjeringen nå vurdere hvordan saken skal håndteres videre. Saken vil bli forelagt Stortinget».

[30. oktober 2019 sendte Nærings- og fiskeridepartementet \(NFD\) et brev til ESA](#) for å få klarlagt hvor omfattende den fremtidige anvendelsen av ESAs fullmakter blir i den nye prosedyreforordningen. ESA svarte departementet [ved brev 31. oktober 2019](#), og skriver at ESAs fullmakter trolig ikke vil bli brukt i særlig stor grad. ESA viser til at Kommisjonen kun har benyttet seg av de utvidede fullmaktene i et begrenset antall saker siden forordningen trådte i kraft i EU i 2014. Brevet omtales også i et [skriftlig svar 25. november 2019 fra næringsminister Torbjørn Røe Isaksen](#) til Sigbjørn Gjelsvik. Isaksen understreker at korrespondansen med ESA klargjør de reelle forholdene i saken, men at den ikke endrer de formelle forholdene i saken, og som Lovavdelingen bygger sin vurdering på.

Desentralisert håndheving av EØS-konkurransereglene

«Vi står overfor store utfordringer knyttet til innlemmelse i EØS-avtalen av to direktiver på konkurranseområdet», sa [næringsminister Monica Mæland i Europautvalget i oktober 2017](#). Det gjelder [EUs erstatningsdirektiv fra 2014](#) og et [direktiv om styrking av nasjonale myndigheters rolle i håndheving av konkurranseregelverket](#) (2019/1). Ingen av direktivene er tatt inn i EØS-avtalen.

Direktiv 2019/1 om håndheving av konkurransereglene ble varslet i 2015, foreslått i 2017 og vedtatt av EU i januar 2019. I [Europautvalget i mars 2015 sa statsråd Mæland](#) at forskjellene mellom EU- og EØS-reguleringen, som i dag har liten praktisk betydning, kan bli større og gi grunn til bekymring dersom EU følger opp sin intensjonen fra 2015.

I Europautvalget i oktober 2017, etter at forslaget var lagt fram, sa Mæland at de to direktivene bare kan tas inn i EØS-avtalen dersom de gis lik rettslig virkning i hele EØS. Dette forutsetter imidlertid at håndheving av EØS-avtalens artikler 53 (forbud mot konkurransebegrensende samarbeid) og 54 (misbruk av dominerende stilling) desentraliseres fra Europakommisjonen og ESA til nasjonale konkurransemyndigheter i både EU- og EFTA-pilaren. En ordning med desentralisert håndheving av EØS-avtalens konkurranseregler er allerede innført i EFTA-pilaren, men ikke i EU-pilaren. Dette skjedde i 2004. Kommisjonen mente den gang at EØS-avtalen ikke åpnet for desentralisering. EFTA-siden gjennomførte likevel en slik reform innen EFTA.

Mæland viste til at Rådets juridiske tjeneste tidligere i 2017 uttalte at en desentralisert håndheving av EØS-avtalens konkurranseregler krever endring i EØS-avtalens hoveddel. «Det er viktig å løse denne saken. Hvis ikke vil forskjellene mellom konkurransereglene i EU og EØS etter hvert kunne bli betydelige», sa Mæland i oktober 2017, og hun sa videre: «Slik manglende rettslig homogenitet vil for det første utgjøre et alvorlig hinder for effektiv og ensartet håndheving av EU- og EØS-konkurransereglene, og for det andre bidra til å svekke det indre markedes funksjon ved at næringslivet ikke blir møtt med like konkurranseregler i hele EØS». Mæland understreket at regjeringen har en god dialog med EU og hadde fått støtte fra en rekke sentrale EU-land, og vil forsøke å få Kommisjonen til å snu i saken.

Felles regler og standarder for classeselskap og inspeksjon av skip

[Næringsminister Monica Mæland orienterte Europautvalget i oktober 2017 om EUs forordning 391/2009](#) om felles regler og standarder for classeselskap. Europautvalget ble også orientert om saken i februar 2015 og i juni 2016. Mæland sa at det er viktig å få rettsakten innlemmet i EØS-avtalen. For Norges del er det to ulike problemstillinger knyttet til regelverket: overføring av myndighet og flaggstatenes suverenitet etter havrettstraktaten.

Forordningen åpner for at Europakommisjonen kan bøtelegge classeselskap ved gjentatte og alvorlige brudd på gjeldende regelverk. Regjeringen vil plassere bøteleggingskompetansen i EFTA-pilaren. [Tidligere statsråd Aspaker sa i Europautvalget i juni 2016](#) at regjeringen vurderer myndighetsoverføringen til EFTAs overvåkingsorgan ESA som «lite inngripende», og vil innhente Stortingets samtykke etter Grunnloven § 26.

FNs sjøfartsorganisasjon IMO vedtok i 2013 regler om kontroll av arbeid som er utført av classeselskaper. Kommisjonen mener det er motstrid mellom EUs og IMOs krav, og vedtok i 2014 en [gjennomføringsforordning om hvordan IMOs krav skal tolkes opp mot forordning 391/2009](#). Regjeringen er uenig i Kommisjonens tolkning av rettsaktens virkeområder knyttet til flaggstatenes suverenitet etter havrettstraktaten. Statsråd Mæland sa i Europautvalget i oktober 2017 at: «Vi vil sikre at innlemmelsen ikke strider mot Norges folkerettslige forpliktelser. Det pågår nå uformelle samtaler mellom kommisjonen og EØS/EFTA-statene om det nærmere innholdet i EØS-komiteebeslutningen som skal innlemme denne rettsakten i EØS-avtalen. Jeg vil selvsagt informere Stortinget på nytt når resultatene av disse samtalene foreligger». I regjeringens EØS-notat om gjennomføringsrettsakten fra 2014, oppdatert juni 2016, står det at regjeringen ønsker å ta rettsakten inn i EØS-avtalen gjennom at [Norge avgir en ensidig erklæring, som vedlegges vedtaket](#).

Verken forordningen fra 2009 eller gjennomføringsforordning fra 2014 er tatt inn i EØS-avtalen.

Utenriksministeren vil redegjøre for:

Øvrige forhandlinger med Storbritannia om det framtidige forholdet

Se samlet tekst om forhandlingene med Storbritannia lenger opp.

Norges samarbeid med EU og Norden om håndtering av covid-19

«Covid-19-pandemien viser hvor viktig det europeiske og nordiske samarbeidet er for Norge», sa utenriksministeren i sin [redegjørelse i Stortinget 8. april](#).

[Norge har under pandemien samarbeidet tett med EUs institusjoner og medlemsland](#) for å hindre smittespredning, sikre forsyninger av medisiner og utstyr, og for å hjelpe norske borgere hjem. I tillegg til redegjørelsen 8. april, ble samarbeidet med EU om pandemihåndteringen senest redegjort for på [europautvalgsmøtet i februar i år](#), og i [redegjørelsen til Stortinget om viktige EU- og EØS-saker i november 2020](#). Se omtale i informasjonspakken til EU/EØS-debatten 13. april [her](#), med videre lenker til tidligere informasjonspakker.

Utenriksministeren understreket i redegjørelsen 8. april at Norge er inkludert i EUs krisehåndtering og deltar i en rekke organer der pandemiresponsen utvikles på europeisk nivå, slik som Helsesikkerhetskomiteen og det politiske organet for kriserespons (IPCR) som begge er vesentlige for informasjonsdeling og for utvikling av koordinerte responstiltak i Europa. Norge har utover dette deltatt i ulike fora for samarbeid, som regelmessige videomøter med EUs helse- og innenriksministre, Folkehelseinstituttets samarbeid med EUs smittevernbyrå, og EUs politiske krisehåndteringsmekanisme på ambassadørnivå. Gjennom EØS-avtalen deltar Norge både i Det europeiske legemiddelbyrået (EMA) og i EUs samordningsmekanisme for sivil beredskap.

Norge deltar også i det europeiske arbeidet med koronasertifikater. Statsministeren sa i sin [redegjørelse til Stortinget 7. april om regjeringens strategi for gjenåpning av samfunnet](#) at den norske løsningen for vaksinesertifikater vil være i tråd med EUs digitale grønne sertifikat.

Vaksinesamarbeid

EØS EFTA-landene er ikke formelt med i EUs samarbeid om innkjøp og fordeling av vaksiner, men sikres vaksiner gjennom [EU-strategien for Covid-19-vaksiner](#), som er utgangspunktet for Europakommisjonens vaksinekjøp. EØS-landene sikres vaksiner ved at alle EU-landene går med på å avgi ca. tre prosent av sine vaksiner til Sverige som deretter videreselger disse til Norge. Når EUs legemiddelbyrå godkjenner vaksiner gjelder godkjenningen også for Norge. Så langt er fire vaksiner godkjent for bruk i EU og dermed Norge. Dette gjelder vaksiner produsert av BioNTech/Pfizer (godkjent 21. desember 2020), Moderna (6. januar 2021), og AstraZeneca (29. januar 2021) og Janssen-vaksinen fra Johnson & Johnson (11. mars 2021). [EMA har p.t. tre vaksiner til vurdering](#), inkludert den russiske Sputnik V-vaksinen.

Utenriksministeren sa i redegjørelsen 8. april at deltakelse i EUs felles vaksinestrategi gir Norge fleksibilitet. Hun ga AstraZenecas vaksine som eksempel og sa at dersom denne forsinkes eller settes på pause av hensyn til sikkerhet, sikres fremdriften i vaksinasjonsprogrammet ved forsyning av andre vaksiner. Regjeringen har besluttet at bruk av AstraZeneca- og Janssen-vaksinen skal vurderes av et regjeringsoppnevnt [ekspertutvalg](#). Utvalget skal levere sin anbefaling innen 10. mai. Videre er det ventet at [Det europeiske legemiddelbyrået \(EMA\) vil gi en vurdering av AstraZeneca- og Janssen-vaksinen](#) senere denne uken.

Etter planen skulle EU motta 55 millioner doser av den nylig godkjente Janssen-vaksinen i løpet av andre kvartal i år. [Utrullingen av Janssen-vaksinen i Europa er imidlertid satt på vent](#) i påvente av en vurdering fra amerikanske myndigheter.

Europakommisjonen har samtidig [inngått en ny avtale med BioNTech/Pfizer](#) om å fremskynde selskapets leveranser av vaksiner. BioNTech/Pfizer skal levere 50 millioner ytterligere doser i andre kvartal i år. Dette utgjør en betydelig økning av den opprinnelige tilleggsleveransen, som var på 10 millioner vaksiner. Tilleggsleveransen fra BioNTech/Pfizer gjør at Folkehelseinstituttet (FHI) regner med å få to millioner ekstra vaksinedoser i løpet av sommeren, melder [VG](#). Det gjør at FHI ser lyst på å få dekket vaksinebehovet og at en større del av befolkningen kan bli vaksinert tidligere enn det FHI hadde regnet med.

Mandag denne uken ble det kjent at Kommisjonen har inngått en [ny avtale med BioNTech/Pfizer om levering av 100 millioner ekstra vaksinedoser i løpet av 2021](#). Totalt skal BioNTech/Pfizer nå levere 600 millioner vaksiner til EU innen utløpet av året. [TV2](#) melder at FHI beregner denne avtalen medfører at det vil komme 1,2 millioner ekstra vaksinedoser til Norge.

Den tyske helseministeren, Jens Spahn, har ifølge [Reuters](#) meldt at Tyskland vil innlede bilaterale forhandlinger med Russland om leveranser av den russiske Sputnik V Covid-19- vaksinen. En tysk forutsetning for en avtale er at Russland avgir de nødvendige opplysninger for en vurdering av vaksinen av EMA. Signalene fra den tyske helseministeren kom kort tid etter at den politiske ledelsen i delstaten Bayern uttalte at regionen var i [forhandlinger med russiske produsenter](#) om kjøp av 2,5 millioner Sputnik V-vaksiner. Ifølge [Politico](#) må de tyske uttalelsene ses på som et uttrykk for mistillit mot Kommisjonens vaksinestrategi. Forrige uke ble det også kjent at både [Finland](#) og [Sverige](#) har innledet forberedelser til forhandlinger med Russland om levering av Sputnik V-vaksinen dersom den blir godkjent av EMA.

[EUs avtale om forhåndsbestilling av vaksiner](#) hindrer medlemslandenes fra å forhandle på egenhånd med de samme produsentene som EU har inngått avtale med. Avtalen forhindrer dem ikke fra å forhandle med andre produsenter (som for eksempel Sputnik V-vaksinen). Den norske regjeringen har tidligere [avslått møter med Russland om Sputnik V-vaksinen](#).

EU innførte i mars et midlertidig krav til forhåndstillatelse for eksport av vaksiner. Eksportbegrensningene er nærmere omtalt i [informasjonspakken til EU/EØS-debatten](#) 13. april.

Felleseuropeisk vaksinesertifikat for EØS-borgere

Kommisjonen fremmet 17. mars et [forslag til innføring av et rammeverk for utstedelse, verifisering og aksept av grenseoverskridende sertifikater](#), et såkalt digitalt grønt sertifikat for EØS-borgere. Det digitale grønne sertifikatet vil omfatte tre typer sertifikater – vaksinasjonssertifikater, testsertifikater og restitusjonssertifikater. Testsertifikatet omfatter både såkalte NAT-tester, herunder real time PCR-tester, og hurtige antigen-tester. Det digitale grønne sertifikatet skal være gratis, og tilgjengelig digitalt og i papirform på det utstedende lands offisielle språk og på engelsk.

[Rådet vedtok onsdag forrige uke sin posisjon](#) til Kommisjonens forslag. Rådet støtter forslaget, og vedtaket betyr at Rådet kan starte forhandlingene med Europaparlamentet. Parlamentet har på sin side vedtatt å hastebehandle forslaget, og tar sikte på å vedta sitt mandat til forhandlingene på plenums-sesjonen i slutten av april. Målsettingen er at det skal oppnås en politisk enighet blant EU-institusjonene innen av midten av mai, og at sertifikatet skal implementeres og gjøres operasjonelt i løpet av juni.

[Europakommisjonen understreker](#) at forslaget ikke vil gjøre vaksiner til en forutsetning for fri bevegelse, og at det heller ikke vil føre til nye forpliktelser for intern kontroll ved grensene. [Europaparlamentet](#) søkte forrige uke å få klarhet i enkelte spørsmål knyttet til Kommisjonens forslag. Flere parlamentsmedlemmer advarte mot at sertifikatene vil bli en «de facto» forutsetning å kunne reise i Europa, noe som ville undergrave formålet om å legge til rette for fri bevegelse. Det er også knyttet bekymring til at det i enkelte medlemsland tas betalt for testing i forbindelse med reise.

Parlamentet ønsket også tilbakemelding fra Kommisjonen om forholdet mellom EU-sertifikatet og de forskjellige nasjonale initiativene som er under utvikling i medlemsstatene. [Det er stilt spørsmål om hvordan disse løsningene vil fungere sammen](#), og om problemene ved innføringen av smittesporingsapper vil melde seg på nytt.

Videre har det europeiske personvernrådet (EDPB) og datatilsynet for EU-organene (EDPS) avgitt en [formell uttalelse om forslaget](#). Datatilsynet representerer Norge i EDPB, og tilsynet har omtalt uttalelsen [her](#). Med den felles uttalelsen ønsker institusjonene å oppfordre de europeiske lovgiverne til å sikre at sertifikatene er fullt ut i overenstemmelse med reglene om beskyttelse av persondata. Institusjonene understreker at bruken av sertifikatene ikke på noen måte må kunne resultere i direkte eller indirekte diskriminering av individer, og at lovgivningen må være forenelig med prinsippene om nødvendighet, proporsjonalitet og effektiv måloppnåelse.

EDPB og EDPS kritiserer også at det mangler en konsekvensanalyse av forslaget, og at det dermed ikke fremkommer om andre mindre inngripende tiltak kunne gitt den samme måloppnåelsen. Videre stilles det også spørsmål ved restitusjonssertifikatet, og det påpekes at det for øyeblikket er manglende vitenskapelig bevis for at rekonvalesens fra sykdommen nødvendigvis gir immunitet.

Enkelte land har allerede utviklet og tatt i bruk koronasertifikater. Blant disse er Danmark, som har startet en gradvis gjenåpning av samfunnet hvor fremvisning av [koronapass](#) spiller en sentral rolle. Det danske koronapasset kan utstedes blant annet på grunnlag av negativt test svar, og dette har ført til [lange køer ved testsentrene](#).

Nasjonal bruk av koronasertifikater vurderes også i Norge. Statsminister Erna Solberg sa i sin [redegjørelse til Stortinget om regjeringens plan for gjenåpning av samfunnet](#) 7. april at regjeringen utreder om en forenklet utgave av et koronasertifikat kan brukes nasjonalt for å kunne åpne opp mer og raskere. Professor og overlege ved FHI, Preben Aavitsland, bekrefter til [Filter Nyheter](#) at

det nå utredes en løsning som bygger på komponentene til det danske koronapasset. FHI har i dette arbeidet løftet frem enkelte bekymringer knyttet til smittefare, diskriminering og prinsippet om frivillig vaksinerings. Norge har en mye mindre testkapasitet enn Danmark, og dette kan potensielt bli en betydelig flaskehals, mener Aavitsland.

Den europeisk helseunionen, EUs helseberedskaps byrå, HERA, og EUs helseprogram EU4Health

EU har lansert en ambisjon om et styrket europeisk helsesamarbeid, også kalt «den europeiske helseunionen». I sin redegjørelse 8. april sa utenriksministeren at Norge er avhengig av tilknytning til europeiske løsninger for å være best mulig forberedt til å møte både denne pandemien og fremtidige helsekriser. Utenriksministeren sa også at regjeringen støtter EUs ambisjoner og arbeider for norsk deltakelse i den europeiske helseunionen.

Europakommisjonen [presenterte 11. november 2020](#) en meddelelse og tre forordningsforslag som skal modernisere eksisterende rammeverk for å møte alvorlige grensekryssende helsetrusler, og gi Det europeiske smittevernbyrået (ECDC) og EUs legemiddelbyrå (EMA) større innflytelse i forbindelse med kriseberedskap og -innsats.

Forslagene kommer fordi Kommisjonen ønsker en sterkere koordinering på EU-nivå for å intensivere innsatsen mot covid-19 og stå bedre rustet mot fremtidige helsekriser. Målet er å unngå kaoset som oppstod ved oppstarten av pandemien i fjor vår, da medlemsland konkurrerte med hverandre om medisinsk utstyr og hastestengte grenser. Kommisjonen ønsker sterkere EU-fullmakter til å overvåke og samordne innsatsen, og myndighet til å utstede formelle anbefalinger til EU-landene. Kommisjonens forslag [endrer ikke EU-traktaten eller medlemslandenes kompetanse](#), og anbefalingene vil være ikke-bindende, skriver Politico.

Helseministeren sa i [redegjørelsen til Europautvalget 4. februar](#) at initiativet ikke handler om at EU skal frata medlemslandene eller medlemsstatene kompetanse på helseområdet. «*Det handler om å utnytte potensialet innenfor de områdene hvor vi allerede har etablerte samarbeid*», sa helseministeren i redegjørelsen.

I [meddelelsen fra 11. november 2020](#) fremkom det også at Kommisjonen vil nedsette en innsatsstyrke som kan settes inn der hvor det oppstår helsekriser, både i EU og i tredjeland. Kommisjonen varsler at de kommer til å legge frem forslag til en ny EU-myndighet for helsekriseberedskap (Health Emergency Response Authority, HERA) i 2021. «*Myndighetens oppgave bliver at give EU og medlemsstaterne mulighed for at anvende de mest avancerede medicinske foranstaltninger og andre nødvendige foranstaltninger i tilfælde af en sundhedskrise ved at dække hele værdikæden, fra udvikling til distribution og anvendelse*», skriver Kommisjonen. Kommisjonen åpnet 31. mars en [høring om HERA](#).

Med [helseberedskapspakken](#) tar Kommisjonen de første skrittene mot utviklingen av en helseunion, noe som også ble varslet i kommisjonspresident Ursula von der Leyens tale om unionens tilstand i september 2020. EU-landene har så langt hatt stort nasjonalt handlingsrom på helseområdet, og det er [sterk motstand blant medlemslandene](#) mot å gi EU større myndighet, så det er usikkert hva som blir det endelige resultatet, skriver Sveriges Radio.

Helseministeren uttalte seg om HERA i redegjørelsen til Europautvalget 4. februar, og sa at «Dette byrået kan bli sentralt framover, og vi jobber allerede nå med å få avklart betingelser ved en norsk tilknytning».

Initiativet til en europeisk helseunion og forslaget til et nytt helseberedskapsbyrå er nærmere omtalt i [informasjonspakken fra Stortingets faggruppe](#) til møtet i Europautvalget 4. februar.

Videre fremmet regjeringen 9. april en [proposisjon om samtykke til innlemmelse av forordningen om EUs nye helseprogram, EU4Health](#), i EØS-avtalen. Programmet er lansert som et ledd i EUs gjenoppbyggingspakke etter koronapandemien. EU4Health skal bidra til å styrke europeisk helseberedskap og nasjonale helsesystemer ved framtidige pandemier og andre helsekriser. Det skal blant annet skje gjennom å understøtte digital omlegging, styrke koordinering mellom landene, og bidra til økt erfaringsutveksling og datadeling.

Forsterket nordisk samarbeid

«På bakgrunn av de erfaringene landene har gjort så langt i pandemien, planlegges det å styrke det nordiske samarbeidet på helseberedskapsområdet, noe som skal gjøre landene bedre rustet mot fremtidige helsekriser», står det i innledningen til [Meld. St. 27 \(2020-2021\) om Nordisk samarbeid](#), som for tiden er til behandling i utenrikskomiteen. [Utenriksminister Ine Eriksen Søreide sa i forbindelse med Nordens dag 23. mars](#) at: «Åpne grenser og fri ferdsel er et kjennetegn for Norden. Vi skal tilbake dit så snart smittevern hensyn tillater det».

Hvordan skal samarbeidet forsterkes? I meldingen til Stortinget vises det blant annet til det såkalte Haga-samarbeidet, om samfunnssikkerhet og beredskap, som har blitt betydelig styrket under pandemien, og at det er viktig å drøfte innretningen av samarbeidet framover. I 2020 ble de nordiske landene enige om å utvikle det sivil-militære samarbeidet ytterligere, og de nordiske beredskapsmyndighetene skal gjennomgå avtaler og prosedyrer for å sikre rask og effektiv operativ støtte.

Etter møtet i Nordisk Råds presidentskap 13. april i år sa president Bertel Haarder (Danmark, V) at det er [behov for tydelige budskap fra de nordiske landene for å gjenoppbygge tilliten](#): «I det forgangne år har vi sett, at de nordiske regeringer i krisesituasjoner fokuserer på nasjonale løsninger og glemmer det nordiske perspektiv». Nordisk råds presidentskap foreslår å opprette et nordisk beredskapsnettverk. Formålet er både å kunne forebygge kommende kriser og å fremme løpende informasjonsutveksling. I møtet mellom de nordiske samarbeidsministrene 12. februar i år [foreslo Finland å gjennomføre en kartlegging av dagens beredskapssamarbeid](#) for å vurdere hvor det største utviklingspotensialet er.

[Informasjonsdeling ble framhevet da helse- og sosialministrene i Norden diskuterte erfaringer](#) fra covid-19 på et møte 25. mars. Det er under pandemien delt informasjon om pasienttall, den epidemiologiske situasjonen og prognoser, samt lagerbeholdning av medisiner og utstyr. Dette bør videreutvikles mener ministrene, og man må bli enige om hvordan informasjonen deles og spres og hvordan de ulike aktører skal handle.

Sverige er opptatt av å styrke samarbeidet knyttet til grensehindreninger, og ønsker at det skal være [dialog i forkant av mulige grensestriksjoner](#). I en interpellasjonsdebatt i Riksdagen 2. februar om nordisk samarbeid under pandemien, sa ministeren for nordisk samarbeid, Anna Hallberg (S), at hun ville ta dette opp på møtet med sine nordiske kolleger 12. februar. Hallberg pekte også på at Grensehinderrådet skal få et nytt mandat i løpet av 2021.

[Grensehinderrådet har siden våren 2020 identifisert bortimot 70 koronarelaterte forstyrrelser, hvorav 33 ikke er løst](#). Det at svenske og finske dagpendlere kan begynne å jobbe i Norge igjen er et av problemene som nylig er løst. «Politikerne må komme med en forsikring om at de nordiske landene håndterer neste krise bedre. Folk skal ikke måtte være redde for å ta jobb i et annet nordisk land eller flytte til et annet land mens resten av familien bor i et annet», uttaler lederen i Grensehinderrådet Kimmo Sasi (Finland, Samlingspartiet) 25. mars i år.

Koronapandemien, lærdommer og videre samarbeid er tema på toppmøtet mellom statsministrene under Nordisk råds sesjon den første uken i november.

Norsk deltakelse i EUs programmer 2021–2027

«Gjennom programmene får Norge tilgang til viktig forskning, infrastruktur og teknologi som vi vanskelig kan utvikle alene. På noen områder bidrar programmene til samfunnsghoder som vi uansett vil ønske å utvikle, eller som det vil ha en kostnad å ikke utvikle.» Det sa [utanriksministeren i Stortinget 8. april](#) da ho orienterte om at regjeringa i løpet av april ville legge fram samtykkeproposisjonar om norsk deltaking i EU-program. Ho sa at «(f)or å kunne delta i de aktuelle programmene uten forsinkelser innhentes det ... forhåndssamtykke fra Stortinget nå i vårsesjonen.»

[Regjeringa la 9. april fram proposisjonar](#) om deltaking i fem program og 16. april kom det ytterlegare tre proposisjonar. I [ei pressemelding 9. april](#) kom regjeringa med ei samla liste over program den ynskjer at Noreg skal delta i (lenke til samtykkeproposisjonen om den er lagt fram):

- [EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont Europa](#)
- [EUs rammeprogram for utdanning, opplæring, ungdom og idrett, Erasmus+](#)
- [EUs program for kultursektoren og audiovisuell sektor, Kreativt Europa](#)
- [EUs romprogram](#)
- [EUs helseprogram EU4Health](#)
- EUs ordning for sivil beredskap
- [Det europeiske forsvarsfondet](#)
- Digitalt Europa (Digital)
- [Delen om sysselsetting og sosial innovasjon i Det europeiske sosialfondet+](#)
- [Deler av programmet for den indre marknaden](#)
- Finansieringsprogrammet InvestEU

Sidan programma har budsjettverknad, må regjeringa ha Stortingets samtykke for å slutte seg til EØS-beslutninga. EØS-beslutning om deltaking i EUs program kan fyrst skje etter at programma er vedtatt i EU. EU har gjort vedtak om mellom anna helseprogrammet, men ei ein del andre sentrale program er ennå ikkje vedteke. Dette gjeld mellom anna EUs forskingsprogram Horisont Europa og utdanningsprogrammet Erasmus+. Forseinkinga skuldast at EUs langtidsbudsjett og gjenreisingsinstrument (*Next Generation EU*) måtte vedtakast før dei formelle vedtaka om kvart enkelt programma kan skje.

EUs medlemsland og Europaparlamentet vart fyrst samde om langtidsbudsjettet og gjenreisingsinstrumentet i desember 2020. Det er ei ramme på 1 074,3 milliardar euro for langtidsbudsjettet pluss 750 milliardar for gjenreisingsinstrumentet, jf. dette [faktaarket frå Europakommisjonen](#). Det vart også vedteke ein rettsstatsmekanisme som del av budsjettsemja i fjor, jf. omtale i [Stortingets EU/EØS-nytt 11. november 2020. Låneopptaket som er del av finansieringa](#) krev ratifisering av medlemslanda. Ikkje alle landa har gjort dette ennå.

I [Stortinget 8. april sa utanriksministeren](#) at «EØS/Efta-landenes deltakerrettigheter (i programma) er nedfelt i EØS-avtalen.» I handsaminga av dei ulike programma har det i EU vore drøfta formuleringar om at visse strategiske delar berre skal vere opne for EU-land eller annan ordlyd som kan indikere at aktørar frå tredjeland ikkje automatisk er sikra full tilgang til alle delane av programmet. Frå norsk side har det vore argumentert for at EØS-avtalen gjev rett til deltaking utover det vanlege tredjeland har. Spørsmålet vart tatt opp i EFTA-kommentarar både til Horisont Europa, Digitalt Europa og Erasmus. I [EØS-notatet til regjeringa om forskingsprogrammet](#) (sist oppdatert 14. mai 2020) heiter det at forslaget til ordlyd i Kommisjonens opphavlege framlegg potensielt opnar for å avgrense vesentlege delar av rammeprogrammet til aktørar frå EU-landa og at ordlyden blir vurdert å vere i strid med EØS-avtalen.

[Khrono skreiv 24. mars](#) at «norsk romforskning svevde ut og inn av Horisont Europa». Bakgrunnen er at det i eit utkast til Kommisjonens arbeidsprogram for Horisont Europa 2021-

2022 eksplisitt er sagt at tredjeland skal vere ekskludert frå ein del anbudsrundar, spesielt knytt til kvante- og romteknologi. Kommissjonen skreiv at «*In order to achieve the expected outcomes, and safeguard the Union's strategic assets, interests, autonomy, or security, avoiding EU dependence on components, materials, processes from non-EU countries and the risk of access restrictions for such items e.g. through export control regulations, participation is limited to legal entities established in Member States only.*» Khrono viser til at ikkje berre Noreg, men også Sveits, Storbritannia og Israel dermed ville vere utelukka. I eit revidert utkast til arbeidsprogram er teksten endra til «*Member States and European Economic Area (EEA) states associated to Horizon Europe*». Dette sikrar deltaking frå Noreg, Island og Liechtenstein, medan andre tredjeland stadig er ekskludert.

Det er ulike syn internt i EU om deltaking frå tredjeland. Ein del er redde for utanlandsk kontroll over viktig teknologi og for å gje tredjeland tilgang på sensitiv forskingsinformasjon. Dette gjeld ikkje minst tredjeland som Kina og Iran. Samstundes skal til dømes Tyskland støtte full deltaking av Israel, Storbritannia og Sveits. [Politico skreiv 30. mars](#) at alliansen Eurotech Universities i eit brev til Kommissjonen meiner at å ekskludere «*longstanding and trustful partner countries like Switzerland, Israel and the United Kingdom from parts of the research programme is not in the interest of Europe's research community nor the wider society and could be damaging for the international cooperation.*»

Deltaking av tredjeland har også vore drøfta i andre samanhengar, mellom anna når det gjeld EUs permanente strukturerte forsvarssamarbeid (Pesco). Det har her vore gjort framlegg om generelle kriterium for deltaking av tredjeland. Dette omfattar at deltaking må gje ein vesentleg meirverdi, og at landa må bidra med kompetanse og ressursar. Landa skal også dele EUs verdiar og ha godt naboskap med EUs medlemmar. Rådets Political and Security Committee har uttalt seg positivt om deltaking frå dei tre Nato-landa Canada, Noreg og USA i eit Pesco-prosjekt om militær mobilitet, jf. omtale i [Stortingets EU/EØS-nytt 15. april](#).

Rettsakter:

Neste møte i EØS-komiteen finner sted 23. april 2021. *Foreløpig liste* med omtale av EU-rettsakter som EØS-komiteen ville kunne fattet beslutninger om på møtet, ble oversendt Europautvalget 6. april. Den inkluderte 58 rettsakter + én budsjettpost, hvorav to rettsakter krevde Stortingets samtykke. Til møtet i Europautvalget 22. april foreligger en *endelig liste* med rettsakter. I alt 22 av rettsaktene + budsjettposten er trukket. Alle unntatt én er trukket av EU. Island har trukket et rådsdirektiv om gjennomføring av ILO-konvensjonen fra 2007 om arbeidsforhold i fiskerisektoren (Norge har ratifisert konvensjonen).

Det er én ny rettsakt som har kommet til etter at den foreløpige listen ble sendt ut. Den gjelder [forlengelse av midlertidige unntak fra visse regler om produksjon av økologiske produkter](#), og er knyttet til smittehensyn på grunn av COVID-19 pandemien.

Ingen av rettsaktene på den endelige listen innebærer forbehold om Stortingets samtykke. Vi har tidligere kommentert to av rettsaktene på den endelige listen, og vi gjengir de korte omtalene nedenfor:

Opprinnelsesmerking av hovedingrediens etter matinformasjonsforordningen

[Kommissjonens gjennomføringsforordning 2018/775](#)

Rettsakten fastsetter regler i artikkel 26 i matinformasjonsforordningen om merking av opprinnelsesland. Produsenter som i dag merker næringsmidlene med opprinnelse vil måtte endre merkingen ved å supplere med informasjon om hovedingrediensens opprinnelse dersom denne er forskjellig fra selve næringsmiddelets opprinnelse. Mattilsynet mener utvidede felles regler om opprinnelsesmerking vil gagne norske forbrukere.

Stortinget vedtok i 2015 (Dokument 8:13 S (2014-2015)) å be regjeringen sørge for å ta initiativ til bedre merkeordninger for mat som også stiller krav til opprinnelsesmerking på bearbeidede kjøttprodukter og meieriprodukter. I EØS-notatet vises det til Stortingets vedtak, og det står: «Kommissjonen har presisert at utviklingen av forordning (EU) 2018/775 har vært vanskelig og at den er et kompromiss, med mange ulike, og til tider motstridende, interesser og ønsker. Kommissjonen har ikke kompetanse til å endre ordlyden i selve grunnrettsakten, matinformasjonsforordningen».

Ved angivelsen av hovedingrediensens opprinnelse er ett av alternativene å angi «EU» eller «ikke-EU». Det finnes ikke noe alternativ til å merke opprinnelse med «EFTA». I EØS-notatet vises det til at EFTA-landene i tidligere merkeregulering har blitt ansett som et «ikke-EU»-land, og at Mattilsynet går ut fra at det samme også vil gjelde for denne rettsakten.

Kvikksølvforordningen

[Europaparlaments- og rådsforordning 2017/852](#)

Kvikksølvforordningen regulerer hele livsløpet for bruk og håndtering av kvikksølv. Det står i EØS-notatet: «Forordningen åpner for at land kan ha strengere nasjonalt regelverk. Norge velger å beholde vårt strenge nasjonale regelverk, og de gjeldende norske reguleringene av kvikksølv vil derfor fortsatt gjelde». Norske aktører som eventuelt ønsker tillatelse til å bruke kvikksølv i nye produkter/prosesser må nå søke Kommissjonen om godkjenning. En påfølgende tillatelse vil bli gitt ved en gjennomføringsrettsakt som må innlemmes på vanlig måte i EØS-avtalen.